

VÄHK EESTIS- ENNETAMISE, VARASE AVASTAMISE JA RAVI VÕIMALUSED

Dr VAHUR VALVERE
Eesti Vähiliit

VÄHK KUI GLOBAALNE PROBLEEM

VÄHIHAIGESTUMUS MAAILMAS

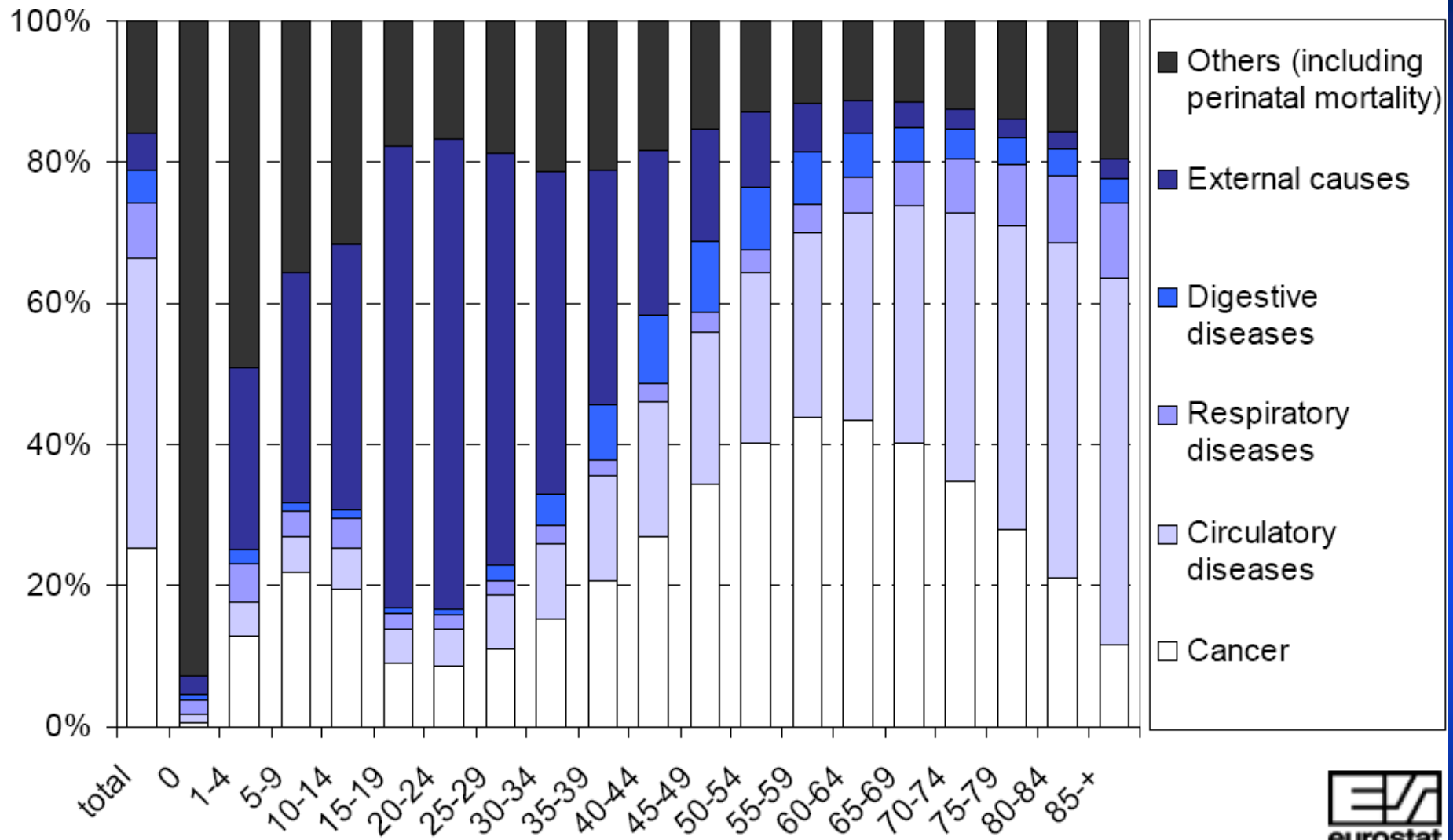
- Igal aastal diagnoositakse maailmas ca 11 milj. uut vähijuhtu
- Aastas sureb vähki ca 6,7 milj. inimest
- Maailmas on kokku ca 22 milj. vähihaiget
- Aastal 2020 on maailmas oodata ca 50% haigestumuse tõusu(ca 15 milj. uut vähijuhtu aastas)

EESTI VÄHISTATISTIKA

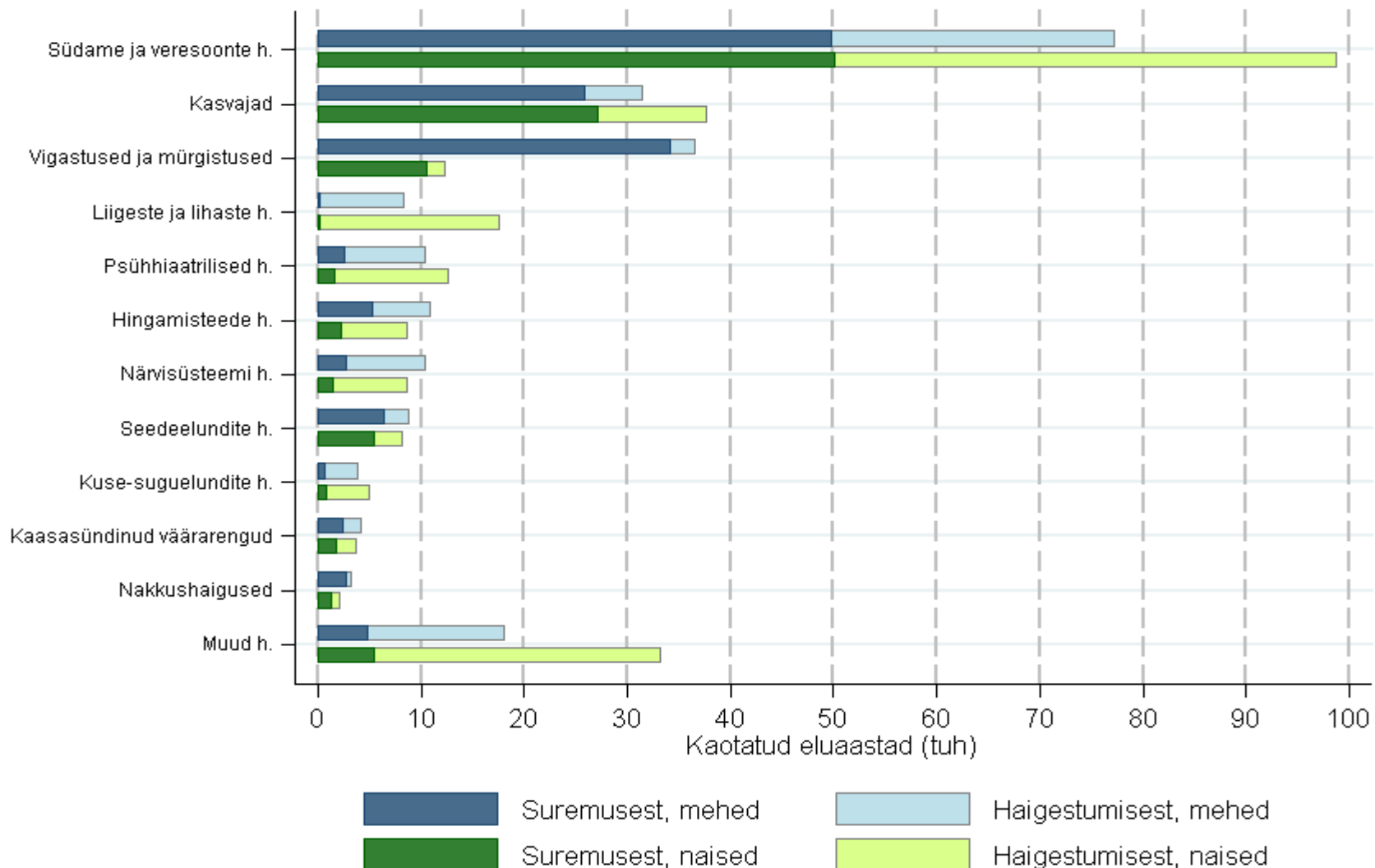
- Aastas > 6500 esmase vähijuhu (haigestumus tõusutendentsiga)
- Aastas sureb vähki ca 3500 inimest
- Elulemus tõusutendentsiga
- Vähilevimus – Eesti Vähiregistris registreeritud ca 34 000 vähipatsienti

VÄHK KUI SOTSIAALNE PROBLEEM

Major causes of death by age group, both sexes, 2003 – EU-25

KAOTATUD ELUAASTAD

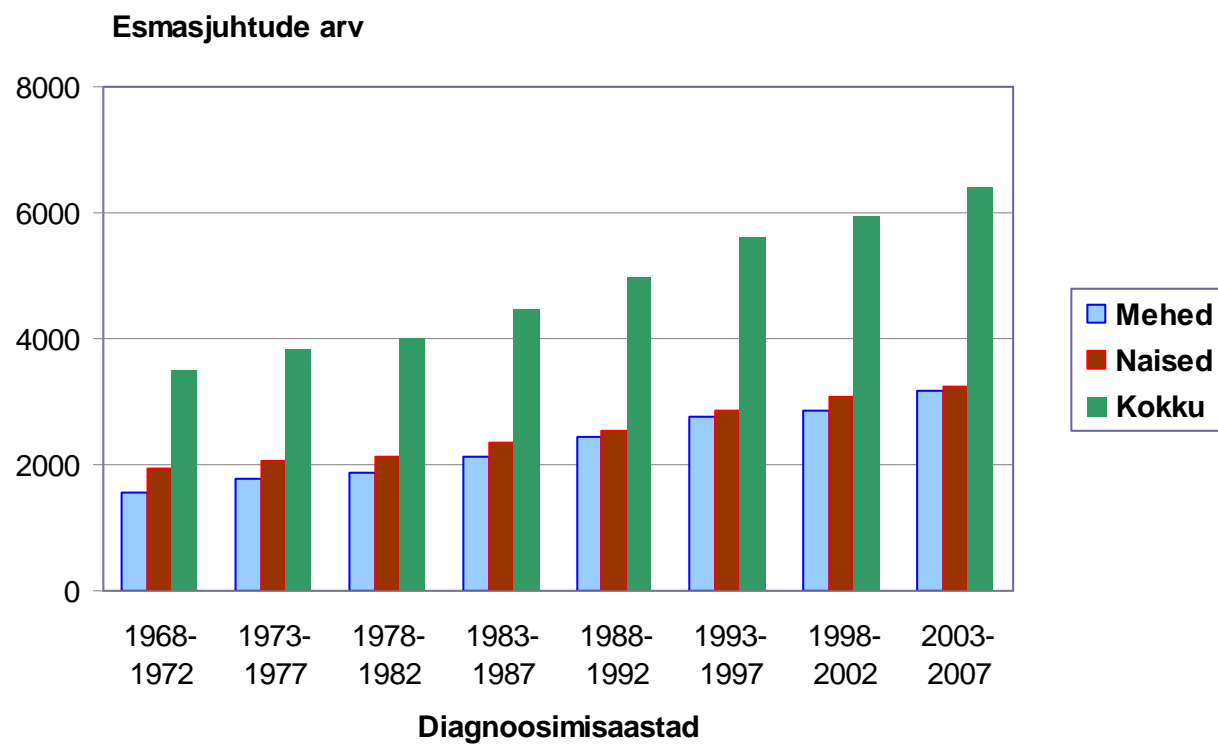

1. T. Lai "Eesti rahvastiku tervisekaotus", SoM Terviseinfo ja analüüsi osakond, 2010

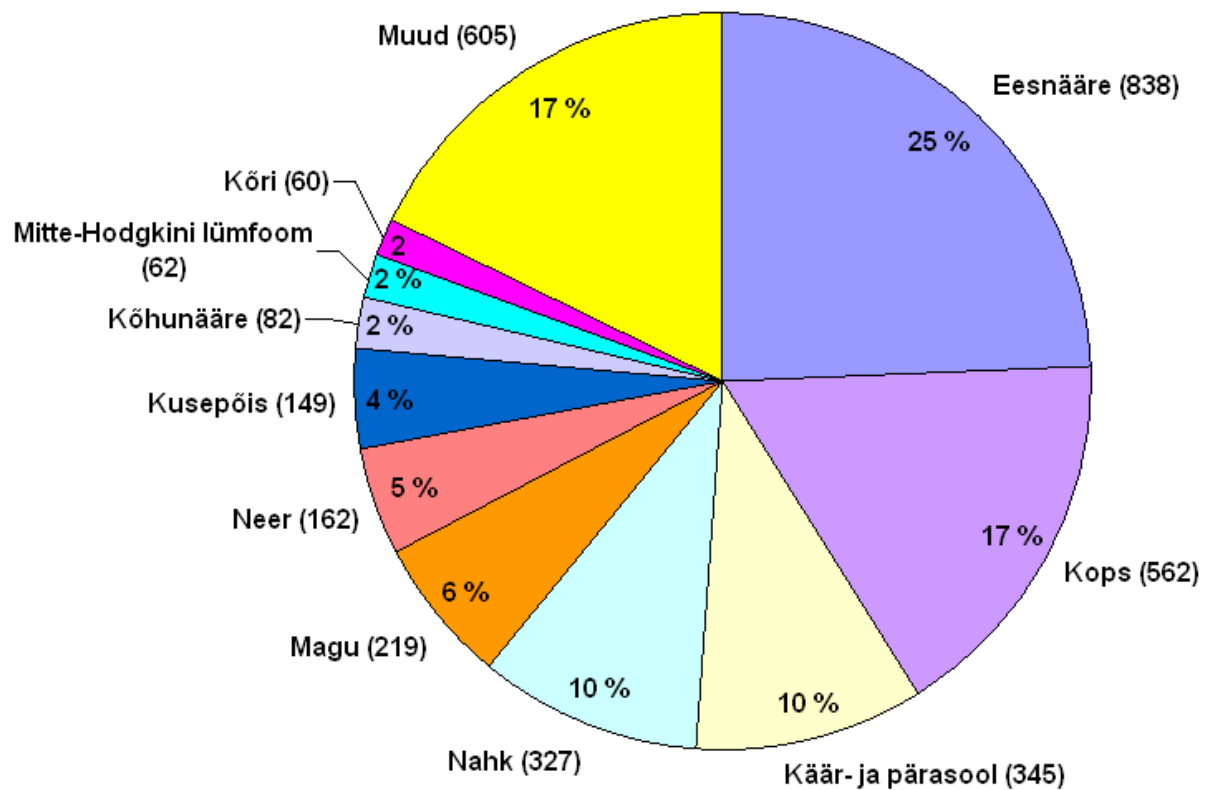
VÄHIHAIGESTUMUS EESTIS

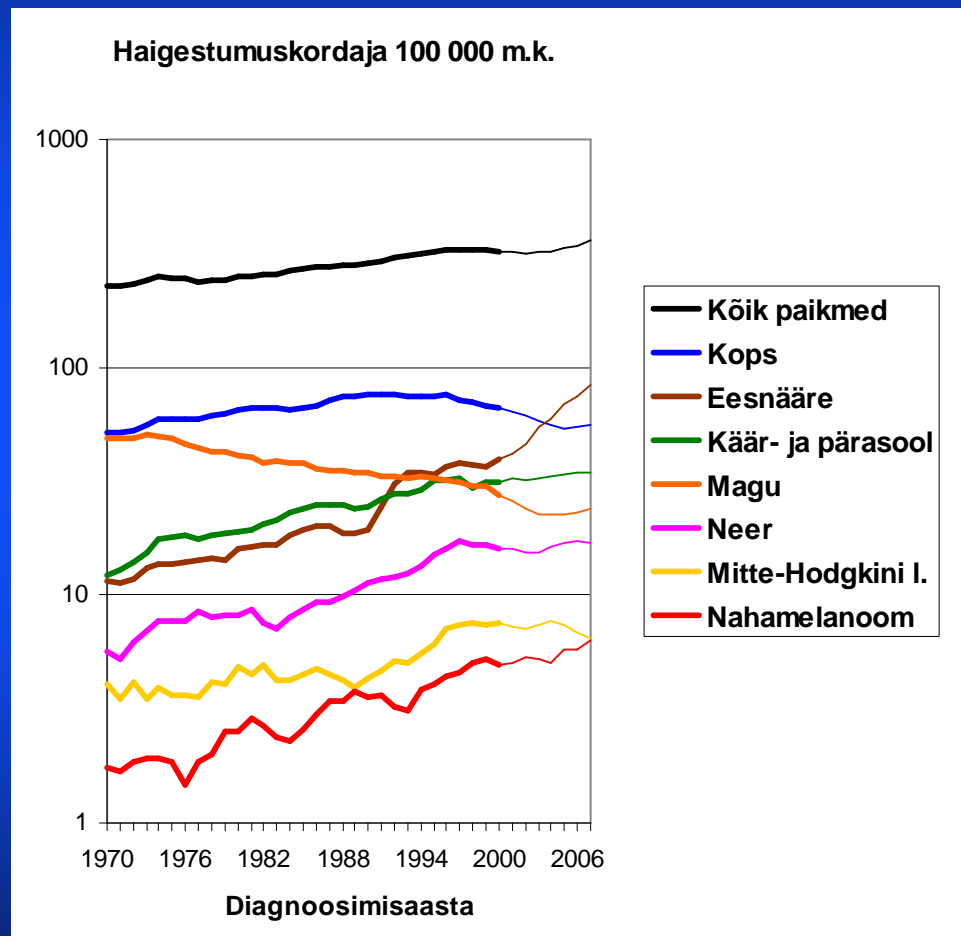
Esmasjuhtude arv Eestis 1968–2007

Sagedamad vähipaikmed meestel Eestis, 2007

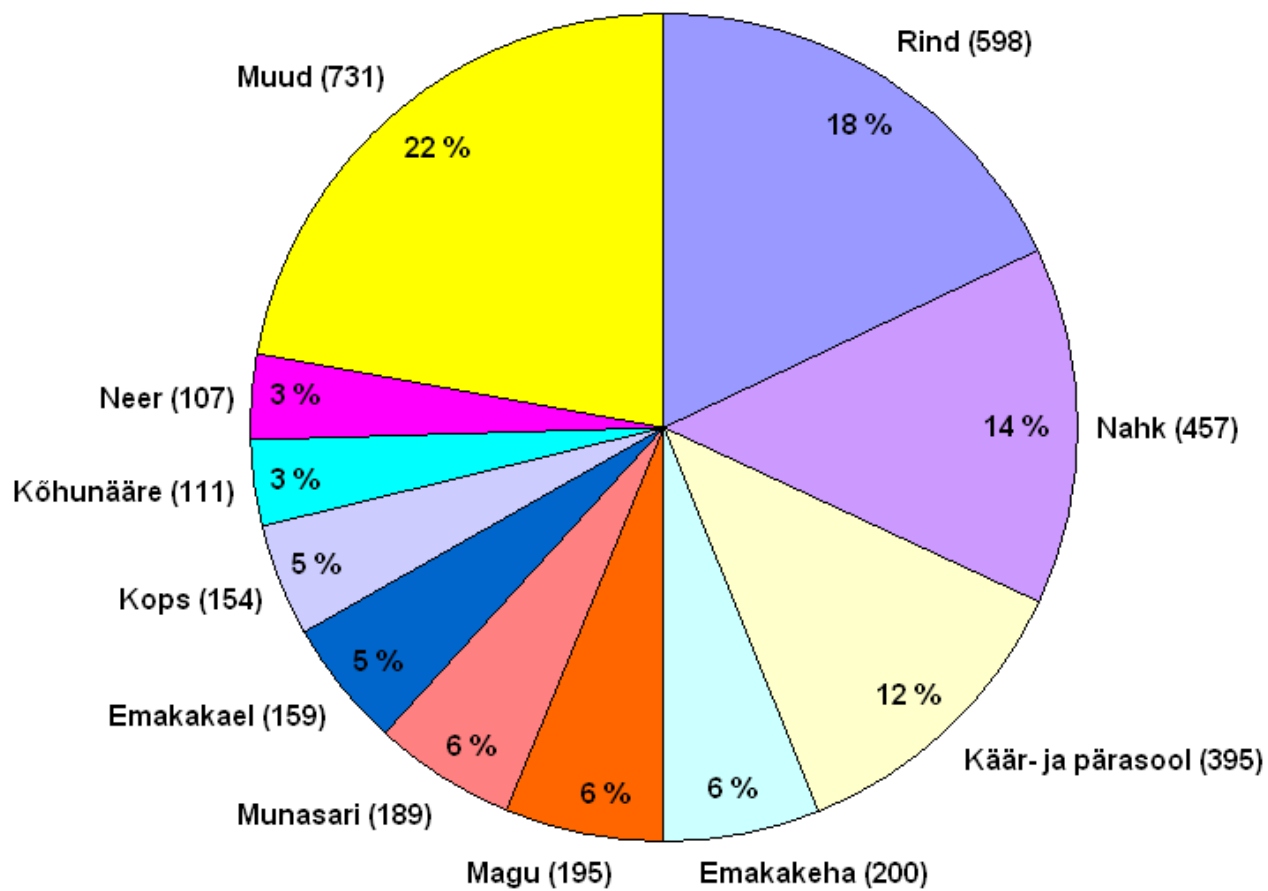

Vähihaigestumustrendid meestel Eestis 1970–2007

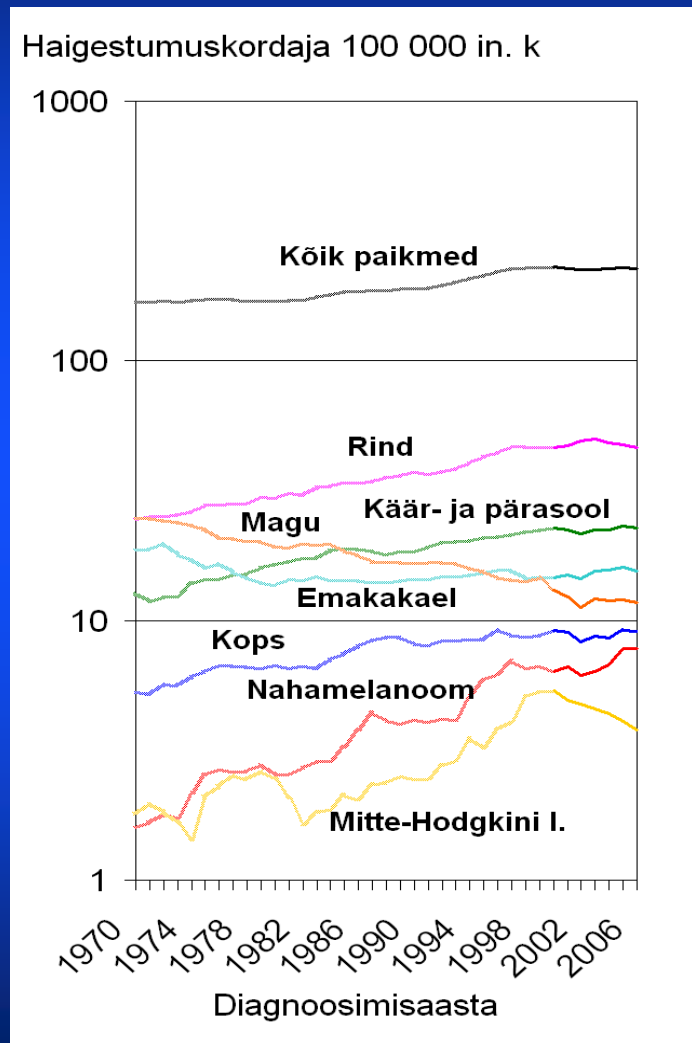
*Standarditud maailma standardrahvastiku alusel.

Sagedamad vähipaikmed naistel Eestis 2006

Margit Mägi, Eesti Vähiregister 2009

Vähihaigestumustrendid naistel Eestis 1970–2006

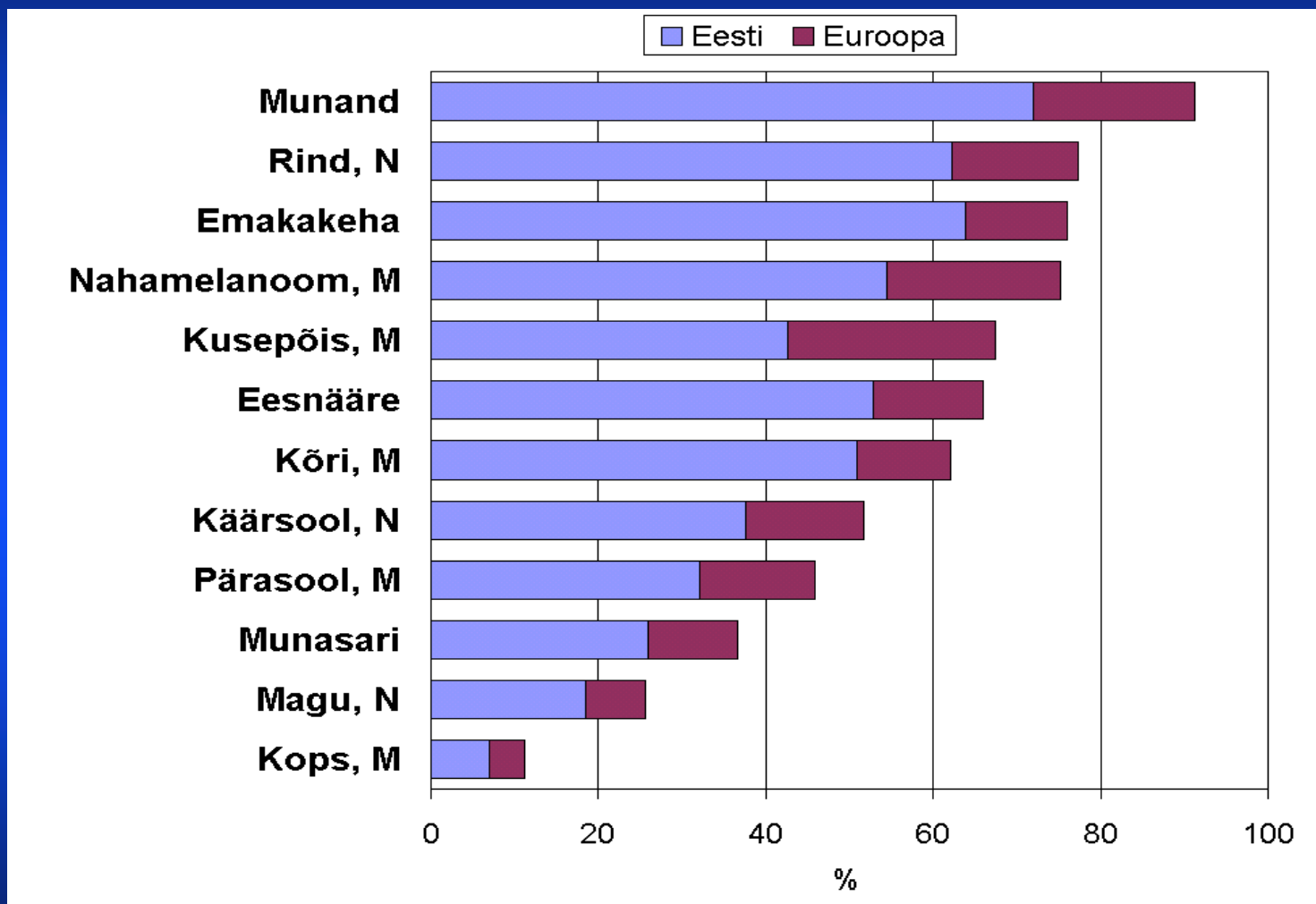

*Standarditud maailma standardrahvastiku alusel.

Eesti Vähiregister

VÄHIHAIGETE ELULEMUS

Viie aasta suhteline elulemus valitud vähipaikmete korral Eestis ja Euroopas

Allikas: Sant et al., 2003 (EUROCORE-3, 1990–1994: 22 riiki, 67 vähiregistrit)

VÄHI TEKKEPÕHJUSED

VÄHI TEKKEPÕHJUSED (UICC 2008)

- Suitsetamine
- Alkohol
- Dieet, rasvumine ja füüsiline aktiivsus
- (Ca 35-40%)
- -----
- Geneetiline eelsoodumus(ca 5-10%)
- Kroonilised infektsioonid
- Reproduktiivsed faktorid ja endogeensed hormoonid
- Eksogeensed hormoonid
- Ioniseeriv kiirgus
- Päevitamine ja UV kiirgus
- Elektromagnetkiirgus
- Töökeskkond
- Väliskeskkond
- Meditsiinilised ja jatogeensed põhjused

SUITSETAMINE

- Aktiivne suitsetamine
- Passiivne suitsetamine
- Suitsuvaba tubaka kasutamine

VÄHIVASTANE VÕITLUS

VÄHIVASTANE VÕITLUS

- Vähi primaarne preventatsioon
- Vähi sekundaarne preventatsioon(vähi sõeluuringud)
- Kasvajate diagnostika ja ravi
- Palliatiivne ravi

VÄHI SÕELUURINGUD

SÕELUURINGU TINGIMUSED

- Kasvajapaige on oluline terviseprobleem
- Peab eksisteerima antud kasvajapaikme efektiivne ravi
- Peab eksisteerima täpne, ohutu ja odav sõeltest
- Lisauuringud ja ravi peavad vajadusel olema koheselt kättesaadavad
- Sõeluuringuprogramm peab olema kuluefektiivne

VÄHI SÕELUURINGUD

- Emakakaelavähk
- Rinnavähk
- Kolorektaalvähk
- -----
- Eesnäärmevähk?
- Kopsuvähk?

For more information on the different ways you can be tested, call 1.800.227.2345 or visit www.cancer.org/NYNJ.

Launch of the European Partnership for Action Against Cancer

29.september, 2009, Brüssel

- Aastaks 2013 hõlmata Euroopa Liidus 100% elanikkonnast rinna-, emakakaelavähi ja kolorektaalvähi sõeluuringutega

EMAKAKAELAVÄHI SKRIINING

- Eestis Pap-testil põhinev sõeluuring naistele vanuses 30-55(alustati 2003, kogu Eesti alates 2004)

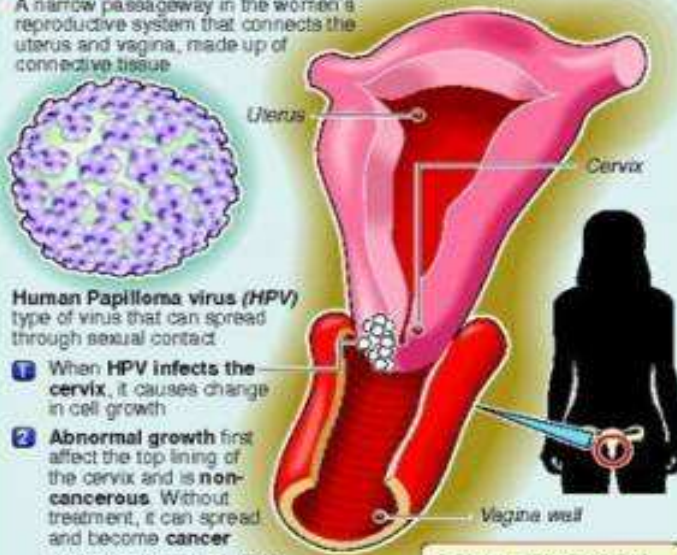
• -----

- HPV-skriining?
- Kombineeritud?
- Skriiningu register?
- Kvaliteedikontroll?

Cervical cancer

The second most common cancer in women worldwide and leading cause of cancer-related death in women in underdeveloped countries

Cervix
A narrow passageway in the women's reproductive system that connects the uterus and vagina, made up of connective tissue

Human Papilloma virus (HPV)
type of virus that can spread through sexual contact

- 1 When HPV infects the cervix, it causes change in cell growth
- 2 Abnormal growth first affect the top lining of the cervix and is **non-cancerous**. Without treatment, it can spread and become **cancer**
- 3 Cancer invades the deeper layers of tissue in the cervix, vagina and uterus

Abnormal growth cells are detected through **pap smear**, a procedure in which cells are scraped from cervix and studied

It can spread even to the bladder and rectum, other body parts

Up to 90% of cervical cancers show evidence of HPV infection
493,000 new cases, 273,000 deaths from the disease*

Source: Cancerfacts.com/Medicine.net
*2002 00007 AFP

RINNAVÄHI SKRIINING

- Eestis mammograafiline sõeluuring naistele vanuses 50-62 (pilotprojekt 2000-2001, alates 2002 kogu Eesti)
- -----
- Vanusepiirid?
- Skriiningu register?
- Kvaliteedikontroll?

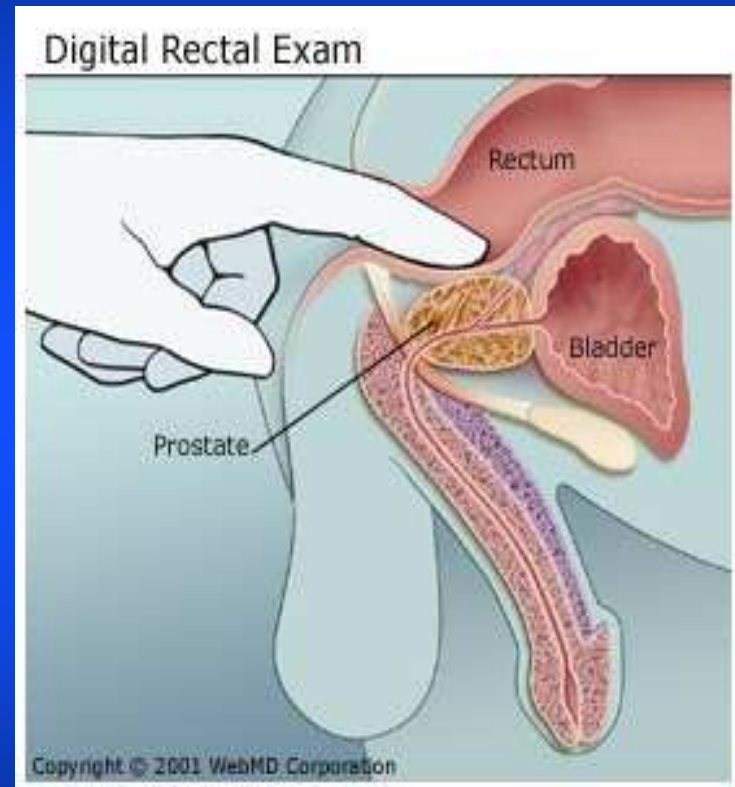
KOLOREKTAALVÄHI SKRIINING

- Eestis kolorektaalvähi skriining hetkel puudub
- -----
- Peitevere-testil põhinev?
- Kolonoskoopia(sigmoidoskoopia?)
- Kompuuterkolograafia
- Vere uued biomarkerid ?

EESNÄÄRMEVÄHI SKRIINING

- Eestis PSA-testil põhinev pilootprojekt Tallinnas Nõmme linnaosas meestel vanuses 50-70 aastatel 2008-2010 (Dr.Punab)

KOPSUVÄHI SKRIINING

Berg, CD et al. *N Engl J Med.* 2011; 395-409

- Kopsuvähi CT-skriining suitsetajatel vähendab kopsuvähki suremuse riski 20% võrreldes kopsu röntgenuuringuga (randomiseeritud uuring
- >50 000 patsiendiga)

**VÄHIHAIGETE DIAGNOSTIKA-
JA
RAVIVÕIMALUSED EESTIS**

VÄHIRAVI EESTIS

- Piirkondlikud haiglad(SA PERH, SA TÜK)
- Tallinna linnahaiglad(AS ITKH, AS LTKH)
- SA Tallinna Lastehaigla

**KAS EESTI VAJAB
TSENTRALISEERITUD VÕI
DETSENTRALISEERITUD
VÄHIRAVISÜSTEEMI?**

VÄHIRAVI SÜSTEEMID

- Tsentraliseeritud?
- Detsentraliseeritud?
- Vähi kompetentsikeskuste poolt koordineeritud võrgustikupõhine vähiravisüsteem

TÄNAN TÄHELEPANU EEST!